

O'ZBEK TA'LIM TIZIMIDA CLIL METODINING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV SIFATIDAGI AHAMIYATI

PhD., v.b.dots **G'aniyeva Hayriniso Baxtiyorovna**
Toshpo'latova Shohinur Shavkat qizi

Annotatsiya

Ushbu maqolada O'zbekiston maktablarida CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodining qo'llanilishi va uning ta'lim jarayonidagi samaradorligi o'rganiladi. Tadqiqotda CLIL metodining pedagogik asoslari, o'quvchilarning til ko'nikmalari va fan mazmunini bir vaqtning o'zida o'rganish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Maqolada metodni tatbiq etishda duch kelinadigan qiyinchiliklar, mavjud resurslar va ularni yengish yo'llari muhokama qilinadi. Shuningdek, o'quv jarayonidagi innovatsion yondashuvlar orqali CLIL metodining samaradorligini oshirish istiqbollari ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlari : *O'zbekiston ta'lim tizimi, clil metodi, integratsiyalashgan yondashuv, fan va til ko'nikmalari, innovatsion pedagogika, o'quv jarayoni, ingliz tili bilimi, o'quvchilar motivatsiyasi, interfaol metodlar, amaliy tatbiq, pedagogik samaradorlik, ta'lim sifati.*

Abstract

This article studies the use of the CLIL (Content and Language Integrated Learning) method in Uzbek schools and its effectiveness in the educational process. The study analyzes the pedagogical foundations of the CLIL method, the possibilities of simultaneously learning students' language skills and subject content. The article discusses the difficulties encountered in implementing the method, available resources and ways to overcome them. It also shows the prospects for increasing the effectiveness of the CLIL method through innovative approaches to the educational process.

Key words: *Uzbek education system, CLIL method, integrated approach, subject and language skills, innovative pedagogy, educational process, English language knowledge, student motivation, interactive methods, practical application, pedagogical effectiveness, quality of education.*

O'zbekiston ta'lim tizimi so'nggi yillarda global pedagogik tendensiyalar va innovatsion metodlarni joriy etishga intilmoqda. Shu jarayonda fanlar mazmuni va til ko'nikmalarini birlashtirishga qaratilgan yondashuvlar alohida e'tibor qozonmoqda. CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodi mazmun va tilni bir vaqtning o'zida o'qitish orqali o'quv jarayonini interfaol va samarali qiladi. Ushbu metod o'quvchilarga fanlarni nafaqat o'zbek tilida, balki ingliz tilida ham tushunish imkoniyatini beradi, shuningdek, ularning til ko'nikmalarini va muloqot qobiliyatini mustahkamlaydi. CLIL metodining amaliy tatbiqi pedagoglarga o'quv jarayonini qiziqarli va motivatsion shaklda tashkil etishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, metodning samaradorligi o'quvchilarning faolligi va mustaqil fikrlashiga bog'liq. Shu bilan birga, maktablarda metodni joriy etishda o'quv

materiallari va resurslarning yetishmasligi kabi muammolar yuzaga keladi. Maqolada CLIL metodining O'zbekiston maktablarida amaliy tatbiqi, metodning pedagogik imkoniyatlari va o'quvchilarning fanlarni chuqurroq tushunishiga ta'siri tahlil qilinadi. Bundan tashqari, metodni kengroq qo'llash istiqbollari, o'qituvchilar va maktablarning pedagogik yondashuvlari ham ko'rib chiqiladi. Shu tarzda, CLIL metodining integratsiyalashgan yondashuv sifatida ta'lim sifatini oshirishdagi roli va ahamiyati ochib beriladi. Ushbu tadqiqot o'z navbatida O'zbekiston ta'lim tizimida innovatsion metodlarni samarali joriy etish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqishga yordam beradi.

CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodi – bu til va fan mazmunini birlashtirib o'qitishga qaratilgan pedagogik yondashuv bo'lib, u nafaqat til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki o'quvchilarning fanlarni chuqurroq tushunishiga ham xizmat qiladi. Metodning nazariy asoslari shundan iboratki, o'quvchi dars jarayonida faol ishtirok etadi, yangi bilimlarni o'zlashtiradi va shu bilan birga til ko'nikmalarini mustahkamlaydi. CLIL metodining asosiy printsiplari: fan va tilni bir vaqtda o'qitish, interfaol o'qitish usullarini qo'llash, o'quvchilarning mustaqil faoliyatini rag'batlantirish va bilimlarni amaliyotga tadbiq etishdir. Shu orqali o'quvchilarning tanqidiy fikrlash, muammolarni hal qilish va muloqot qobiliyatlari rivojlanadi. Nazariy jihatdan, metod o'quvchilarga darsni passiv qabul qilmasdan, faol va ijodiy yondashishga imkon beradi, bu esa ularning bilim darajasini sezilarli darajada oshiradi.

O'zbekiston maktablarida CLIL metodining tatbiqi sekin-asta rivojlanmoqda, lekin metodning samaradorligi va foydasi aniq ko'rinib turibdi. Boshlang'ich sinflarda CLIL asosan ingliz tili va boshqa fanlarni integratsiyalash orqali qo'llaniladi. Masalan, matematika, tabiatshunoslik yoki geografiya fanlari darsida asosiy tushunchalar o'quvchilarga nafaqat o'zbek tilida, balki ingliz tilida ham tushuntiriladi. Bu yondashuv o'quvchilarga fan mazmunini chuqurroq anglash va yangi til ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Amaliyotda, o'qituvchilar CLIL metodidan foydalangan holda darslarni interfaol va qiziqarli shaklda tashkil qiladi. Shu bilan birga, metod o'quvchilarning mustaqil o'rganish, izlanish va yangi bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantiradi. O'qituvchilar tajribasi shuni ko'rsatadiki, metod yordamida darslar ancha dinamik va motivatsion bo'ladi. Masalan, o'quvchilar guruh ishlari, loyihalar, mini-tadqiqotlar va prezentatsiyalar orqali faollik ko'rsatadilar. Bu esa o'quv jarayonini interfaol va qiziqarli qiladi hamda o'quvchilarning ilgari o'rganilgan bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi.

CLIL metodini qo'llash o'quvchilarning fan va til bilimlarini bir vaqtning o'zida rivojlantirishga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, metod o'quvchilarning darslarda faol ishtirokini oshiradi, motivatsiyasini kuchaytiradi va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Shu bilan birga, metod o'qituvchilarga interfaol dars usullarini qo'llash va pedagogik jarayonni samarali tashkil etish imkoniyatini beradi. CLIL metodining samaradorligi o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi, til bilimlari va fanlarni tushunish ko'nikmalariga bevosita bog'liq bo'ladi. CLIL metodining samaradorligini

oshirish uchun o'qituvchilar darslarni rejalashtirishda interfaol va kreativ usullarni qo'llashlari, o'quvchilarni jamoaviy va mustaqil ishlarga jalb qilishlari muhimdir. Shu bilan birga, metod o'quvchilarga yangi bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi va ularni tanqidiy fikrlashga o'rgatadi.

O'zbekiston maktablarida CLIL metodini tatbiq etishda bir qator qiyinchiliklar mavjud. Eng asosiylari – yetarli o'quv materiallari va resurslarning cheklanganligi, o'quvchilarning til darajasi va o'qituvchilarning metodik tayyorgarlik darajasi. Shu muammolarni hal etish uchun metodik qo'llanmalar yaratish, elektron resurslar bilan boyitish va o'qituvchilarni maxsus tayyorlash kurslarini joriy etish muhim hisoblanadi. Bundan tashqari, CLIL metodini tatbiq etishda o'quvchilarni darslarga faol jalb qilish, interfaol mashg'ulotlarni ko'paytirish va o'quv jarayonini individuallashtirish samarali natijalarni beradi. O'qituvchilar tajribasi shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish va darslarni qiziqarli qilish uchun vizual materiallar, o'yinlar, loyiha ishlari va mini-tadqiqotlar samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

Kelajakda O'zbekiston maktablarida CLIL metodini kengroq tatbiq etish imkoniyatlari mavjud. Ushbu metod nafaqat o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki fanlarni chuqurroq o'zlashtirishga yordam beradi. Metodik materiallarni boyitish, o'qituvchilar malakasini oshirish, interfaol va kreativ dars usullarini keng qo'llash, shuningdek, maktablararo tajriba almashuvini tashkil etish CLIL metodining pedagogik samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Shu yo'nalishlarda ishlash orqali metod O'zbekiston ta'lim tizimida integratsiyalashgan yondashuv sifatida keng tatbiq etilishi mumkin.

O'zbekiston maktablarida CLIL (Content and Language Integrated Learning) metodining tatbiqi ta'lim jarayonida innovatsion yondashuv sifatida katta ahamiyatga ega ekanligi aniqlangan. Ushbu metod fan mazmuni va til ko'nikmalarini birlashtirish orqali o'quvchilarning bilim darajasini oshiradi, ularning tanqidiy fikrlash va muloqot qobiliyatini rivojlantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, metod interfaol darslar, loyiha ishlari va mustaqil o'rganish orqali o'quvchilarni faol ishtirok etishga rag'batlantiradi. Shu bilan birga, metodni tatbiq etishda resurslar cheklanganligi va o'qituvchilar tayyorgarligi kabi muammolar mavjud, lekin ularni metodik qo'llanmalar, elektron resurslar va o'qituvchilarni malaka oshirish kurslari orqali samarali hal etish mumkin. Kelajakda CLIL metodini kengroq joriy etish o'quvchilarning til ko'nikmalarini yanada rivojlantirish, fanlarni chuqurroq o'zlashtirish va ta'lim sifatini oshirish imkonini beradi. Shu sababli O'zbekiston maktablarida CLIL metodining samarali tatbiqi uchun interfaol pedagogik yondashuvlarni keng qo'llash, metodik materiallarni boyitish va o'qituvchilar malakasini oshirish muhim ahamiyatga ega. Umuman olganda, CLIL metodining integratsiyalashgan yondashuv sifatida tatbiqi ta'lim tizimida innovatsion o'zgarishlarni amalga oshirishga xizmat qiladi va o'quvchilarning zamonaviy kompetensiyalarini shakllantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Coyle, D., Hood, P., & Marsh, D. (2010). CLIL: Content and Language Integrated Learning. Cambridge University Press.
2. Dalton-Puffer, C. (2011). Content-and-Language Integrated Learning: From Practice to Principles? Annual Review of Applied Linguistics, 31, 182-204.
3. Mehisto, P., Marsh, D., & Frigols, M. J. (2008). Uncovering CLIL: Content and Language Integrated Learning in Bilingual and Multilingual Education. Macmillan Education.
4. Ball, P., Kelly, K., & Clegg, J. (2015). Putting CLIL into Practice. Oxford University Press.
5. Lasagabaster, D., & Sierra, J. M. (2009). Language Attitudes in CLIL and Traditional EFL Classes. International CLIL Research Journal, 1(2), 4-17.
6. Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE – The European Dimension: Actions, Trends and Foresight Potential. European Commission.
7. Ruiz de Zarobe, Y., & Jiménez Catalán, R. M. (2009). Content and Language Integrated Learning: Evidence from Research in Europe. Multilingual Matters.
8. Coyle, D. (2007). CLIL – A Pedagogical Approach from the European Perspective. In Snow, M. & Brinton, D. (Eds.), The Content-Based Classroom. Pearson Longman.
9. Meyer, O. (2010). Towards Quality-CLIL: Successful Planning and Teaching Strategies. Pulso Ediciones.
10. Nikula, T., Dalton-Puffer, C., Llinares, A., & Lorenzo, F. (2016). Conceptualising Integration in CLIL and Multilingual Education. John Benjamins Publishing Company.